

Kształtowanie postaw patriotycznych u dzieci w wieku przedszkolnym

W wychowaniu dziecka bardzo ważnym elementem jest wychowanie patriotyczne. Termin „patriotyzm” powstał w XVIII w. i oznaczał początkowo określony program polityczny. Z czasem pojęcie to nabrało bardziej ogólnego charakteru. O patriotyzmie zaczęto mówić, jako o stosunku do swego kraju, o emocjonalnym z nim związku.

U małego dziecka nie kształtuje się dojrzała postawa patriotyczna, ale nasze oddziaływania w tym względzie pozwolą stworzyć podłoże do uczuć przywiązania do własnego miasta, wsi, regionu, jego tradycji itp., czyli do tzw. „Małej Ojczyzny”, którą mały człowiek może zobaczyć, dotknąć, poczuć.

Małe dziecko uczy się poprzez naśladowanie dorosłych, głównie rodziców i innych członków rodziny. Stąd też początkowo obraz Ojczyzny utożsamia z rodziną. W tym wieku Ojczyznę dla dziecka stanowi dom rodzinny, ulubione miejsca zabaw, bliskie osoby.

Stosunek rodziców czy dziadków do narodowych tradycji jest przekazywany dzieciom w opowiadaniach, wspomnieniach, a także w celowym oddziaływaniu na uczuciowość dziecka. W wielu rodzinach opowiadania oparte na osobistych przeżyciach i wspomnieniach kształtują od wczesnych lat życia wyobraźnię dziecka i jego uczuciowy stosunek do Ojczyzny, do własnego środowiska. Środowisko rodzinne stanowi dla dziecka jego „prywatną ojczyznę”.

Zanim ukształtuje się właściwa postawa patriotyczna, postawa wobec Ojczyzny jako całości, która dla małego dziecka jest pojęciem abstrakcyjnym, musimy wyrobić przywiązanie do szczegółowych pojęć: symboli narodowych, obyczajów, obrzędów, ludzi z różnych grup społecznych. To tu wyraźną rolę odgrywa nauczyciel. Poprzez umożliwienie dzieciom kontaktów z ojczystą przyrodą i kulturą, literaturą (wiersze, opowiadania, legendy) i tradycjami wpłynie w znaczący sposób na przeżycia dzieci, ich zainteresowanie się sprawami Ojczyzny, zaciekawienie światem i życiem ludzi. Przedszkole kształtuje u dzieci określone nawyki, cechy charakteru i zaczątki postaw, jakich wymagać będzie udział w życiu społecznym. Rezultaty w tym zakresie osiąga się poprzez stosowanie metod opartych na aktywizacji dziecka, a także przez organizowanie kontaktów wychowanków z bliższym i dalszym środowiskiem.

Stąd też ważną rolę przedszkola w kształtowaniu postaw patriotycznych jest dostarczanie wiedzy o najbliższym otoczeniu. Należy włączać dzieci w nurt wydarzeń dotyczących pracy ludzi, udziału w zarządzaniu gospodarką, techniki ułatwiającej pracę. Obok bezpośredniej obserwacji, cennym źródłem wiadomości i przeżyć dzieci są zajęcia z zakresu kształtowania mowy i myślenia, w trakcie których wykorzystuje się wiersze, opowiadania, baśnie, legendy, inscenizacje i zagadki. Treść ich związana z poznawaniem środowiska społecznego winna przemawiać do świadomości, uczuć i wyobraźni dziecka, wzruszać szlachetnością postępowania różnych ludzi i zachęcać do naśladowania.

Odrębną problematykę stanowią zaznajamianie dzieci przedszkolnych z symbolami i znakami narodowymi: godłem, barwami narodowymi, hymnem, herbami miast oraz tradycjami

ojczystymi. Należy przekazać dzieciom pewną wiedzę o symbolach i ich znaczeniu, ukształtować właściwy do nich stosunek. Pielęgnowanie tradycji narodowych wiąże się z zainteresowaniem młodego pokolenia pomnikami bohaterów narodowych, miejscami pamięci narodowej, pamiątkami historycznymi znajdującymi się w najbliższym środowisku.

W wychowaniu patriotycznym dzieci nie można zapomnieć o stosunku małych wychowanków do pracy. Nie wystarczy jednak samo zapoznanie dzieci z pracą ludzi dorosłych, pokazanie jej wartości i znaczenia. Należy praktycznie wdrażać dzieci do wykonywania rozmaitych prac dostosowanych do ich możliwości. Już w przedszkolu przygotowujemy do roli obywatela znającego swe obowiązki i wykonującego je w pełni odpowiedzialnie. Stosujemy więc różnego rodzaju dyżury, wykonujemy prace użyteczne. Dzieci młodsze bardzo chcą być pożyteczne dla innych. Lubią wykonywać różne prace, trzeba je tylko odpowiednio zorganizować. Nawet drobne zadania wykonane na rzecz swojej grupy przedszkola, osiedla, wsi czy miasta mają charakter poznawczy, a ponadto wiążą dziecko uczuciowo ze środowiskiem i rozwijają poczucie przydatności dla społeczeństwa. Prace użyteczne przygotowują dzieci do aktywnego uczestnictwa w życiu swojej miejscowości i kraju, pozwalają przeżyć atmosferę pracy, wspólnego wysiłku i przezwyciężania trudności oraz radości z osiągniętego efektu.

Ważną rolę w kształtowaniu postawy patrioty odgrywa też wyrobienie szacunku i dostrzeżenie piękna przyrody ojczystej oraz kultura polska. W kontaktach z lasem, łąką czy morzem wyzwalają się u dzieci przeżycia i emocje, pozwalające poszerzać otaczającym światem, a dzieje naszej kultury są wspaniałym przykładem podtrzymywania tożsamości narodowej. Tacy twórcy dzieł sztuki, jak: Fryderyk Chopin, Jan Matejko czy Henryk Sienkiewicz od pokoleń rozbudzają uczucia patriotyczne i wprowadzają w system wartości.

Osiągnięcie tego celu jest możliwe tylko przez dobranie odpowiednich treści w zaprogramowanym właściwie zorganizowanym procesie dydaktycznym i wychowawczym.

Na podstawie opracowania B. Łuckiej, M. Wiercioch

mgr Aleksandra Kwiecińska

Bibliografia:

- Bulera M., Żuchelkowska K.: Ukochany Kraj, umiłowany kraj, Wychowanie patriotyczne w przedszkolu, Bydgoszcz 1996.
- Jakubowski J. Z.: Dokąd i skąd idziemy, Warszawa 1997.
- Jundził I.: O wychowaniu patriotycznym dzieci, Warszawa 1975.
- Kąkol M.: Specyfika wychowania patriotycznego dzieci w wieku przedszkolnym w: Wychowanie w Przedszkolu nr 11, Warszawa 1985.
- Sawicka A.: Z problematyki wychowania patriotycznego w przedszkolu, Warszawa 1980.